

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R.P. Clavdii Aqua-Vivae Societatis Iesv Præpositi
Generalis V. Meditationes In Psalm. 44. et 118**

Acquaviva, Claudio

Coloniæ Ubiorum, 1616

De Psalmis Abecedariis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-50645](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-50645)

DE PSALMIS ABECEDARIIS.

* * *

SED quoniam psalmus hic (quod Sancti Patres sine mysterio esse non censuerunt) ita à Propheta cōpositus est vt octoni quique versiculi Alphabetico ordine ab eadem litera inchoentur, sciendum est in toto psalterio septem inueniri hoc modo per Alphabetum dispositos, videlicet vigesimum quartum, Ad te Domine leuauī animam : meam trigessimū tertium, Benedicam Dominum in omni tempore: trigessimū sextum, Noli æmulari: centesimum decimum, Confitebor tibi Domine in toto corde meo: centesimum vndecimum, Beatus vir, qui timet Dominum: centesimum quadragessimū quartum, Exaltabo te Deus meus Rex: & hunc centesimum decimum octauum. Horum meminit D. Hieronymus in præfatione in libros Regum Epistola 106. licet omiserit vigesimum quartum, & trigessimū tertium.

Quor, &
quinara.

Ceterū hoc differt ab alijs psalmis hic noster, quod in ijs singulæ literæ singulos versus, in hoc singulæ octonos inchoant. Vtriusque autem rei hanc rationem S. Ambrosius assignat. Vt, inquit, quem

Cur psal-
mus 118
per Al-
phabetū;

rios di-
stinctus.

1. Co. c. 14

Cur Do-
minus di-
cat se ef-
se Alpha,
& Ome-
ga.

Apoc. c. 1.

Quā alij
psalmi al-
phabeta-
rij eum
118, con-
sentiant.
De 24.

quemadmodum paruulorum ingenia pri-
mis literarum elemētis affueſcunt diſcedē-
uſum aſſumere, ita etiam nos huiuſmodi
elementis uſum diſcamus uiuendi. Literis
autem ſingulis oſſonos ait uerſiculos ad-
ſcriptos, ut purgatio indicetur, quæ octe-
uo die ſtatuta eſt legalis quidem circū-
ciſione; noſtra autem, & uera, in reſurre-
ctione Chriſti. Sed utinam puri ſimus, ni-
ſenſibus, ſed malitia, qui partem ethice
quam in Pſalmis Spiritus ſanctus comple-
xus eſt, & qua ad purgationem oculorum
& myſteriorum intelligentiā peruenitur
ſtudioſiſſimē amplectamur. Et mihi quidē
videtur ſimili elementaria figura uſu
ſuiſſe Spiritus ſanctus, cum in Apocālyp-
ſi. B. Ioannis dixit Dominus, Ego ſū Alpha
& Omega. Nam cum innumera ſuppere-
rent exempla, ſiue à rebus naturalibus, ſi-
ue à Mathematicis, ſiue ab alijs diſcipli-
nis, literali uſus eſt exemplo, ut ſe prin-
cipium, ac finem oſtenderet, tanquam dice-
ret. Ita tritum, ac fixum omnibus eſſe de-
bet, me eſſe principium, ac finem, ut pu-
ris, & elementarijs uulgare eſt, Alpha,
Omega, principium eſſe, & finem Græcæ
Alphabeti. Sed illud prætereundum no-
eſt, ſex alios abecedarios pſalmos cum hoc
noſtro, licet diuerſo modo ponantur, qua-
traduntur, miro modo cōuenire, ut facili-
conferenti ex ipſa collatione patebit. Nam
in 24. quanta exprimitur uoluntas plu-
cendi
vias e
mihi
præd
ſperan
Firma
eum;
ſtetur
ſuperb
ſtos, e
inopia
à Dom
hi aure
Angeli
niſteſt
ſti; &
reſpect
manda
tum De
& herec
omnia
manda
tia, tim
num eſt
teſimo
potenti
ſumma
æterna
minum
iugiter
moratio
tia glor

cendi Deo, & cognoscendi, & ambulandi
 vias eius! Vias tuas, inquit, demonstra
 mihi, & semitas tuas edoce me. Quam
 prædicantur, qui timent Dominum, &
 sperant in eo, & custodiunt eius legem?
 Firmamentum est Dominus timentibus
 eum; & testamentum ipsius, vt manife-
 stetur illis. In 33. ponitur discrimen inter
 De 33.
 superbos, & humiles; peccatores, & iu-
 stos, quorum illi egent, & esuriunt præ
 inopia verorum bonorum, despiciuntur
 à Domino, & pessima morte moriuntur:
 hi autem gustant Dominum; & ab eo, &
 Angelis eius defenduntur. In 36. item ma-
 nifestè describitur diuersa via impij, & iu-
 sti; & retributio vtriusque, vt appareat
 De 36.
 respectus Dei in Sanctos eius, & seruantes
 De 110.
 mandata illius. In 110. ponitur testamen-
 tum Dei & esca, ac cibis timentibus eum,
 & hereditas, quæ datur seruantibus fidelia
 omnia mandata eius. Nec non intellectū
 mandatorum Dei, qui ab initio sapien-
 tia, timore scilicet illius inchoatur, ijs bo-
 num esse, qui illa opere adimplent. Cen-
 tesimo vndecimo manifestè prædicatur
 De 111.
 potentia, benedictio, gloria, diuitiæ,
 summa iucunditas, spes, misericordia, &
 æterna memoria illius, qui timens Do-
 minum in mandatis eius, & vult nimis; &
 iugiter delectatur. In 144. post commemo-
 rationem magnitudinis, magnificentie
 De 144.
 gloria, & regni Dei, suauitatis eius,

veritatis, & aternitatis Imperij, concluditur tandem, prope esse illud omnibus inuocantibus eum in veritate: & voluntatem timentium se facere, deprecationum eorum exaudire, & custodire omnes diligentes se, & omnes peccatores disperdere. Vides itaque custodiam mandatorum causam tot bonorum affluentissimam esse nec toto hoc nostro psalmo ferè aliud quam tractari; vt meritò proinde omnino abecedarij psalmi ita scripti sint, quia praeter ceteris alphabetum continent puerorum Dei.

*Significatio literarum Hebraicarum
quam conueniat Psalmo 118.*

Literæ
Hebrææ
significati
uæ sunt.

Nunc superest considerandum quam congrue hæc elementa, & illorum significatio in hoc nostro Psalmo ponatur. Sciendum itaque apud Hebræos viginti duas literas, easque significatiuas esse, quæ ceteris linguis non contingit. Earum significaciones ponit S. Hieron. epist. ad Paulam Urbicam, & eodem fere modo interpretatur Euseb. lib. 10. de præpar. Euang. c. 2. & sunt hæc.

- 1 א Aleph doctrina, seu disciplina.
- 2 ב Beth domus.
- 3 ג Gimel plenitudo.
- 4 ד Daleth tabularum, seu librorum.
- 5 ה He ista.

- 6 **V** Vau &.
 7 **Z** Zain hæc.
 8 **H** Heth vira.
-
- 9 **T** Teth bonum
 10 **I** Iod principium.
-
- 11 **M** Caph manus.
 12 **L** Lamed disciplinæ, siue cordis.
-
- 13 **M** Mem ex ipsis.
 14 **N** Nun sempiternum.
 15 **S** Samech adiutorium.
-
- 16 **A** Ain fons, siue oculus.
 17 **P** Phe os pro ore, non pro osse.
 18 **Z** Zade iustitia.
-
- 19 **C** Coph vocatio
 20 **R** Res capitis.
-
- 21 **S** Sin dentium
 22 **T** Thau signa.

Has autē literarum significationes ita S. Sententię
 Hier. & Euseb. inter se neunt, vt integras ex ijs
 ex ijs sentētijs eliciāt, hoc ferme modo, vti octo.
 kneis quoq; distinximus. I. Doctrina dom⁹
 plenitudo librorū ista. II. Et hæc vita. III.
 Bonum principium. IV. Manus disciplinę,
 siue cordis. V. Ex ipsis sempiternū adiuto-
 rium.

rium. VI. Fons, siue oculus oris iustitiae.
VII. Vocatio capitis. VIII. Dentium si-
gna. Quas sententias vbi explicauit Hiero-
nymus subiicit. Oro te, quid hoc sacra-
mentis sacramento? Videamus ergo &
nos, quam hæc conuenienter de diuinis
Scripturis, atque de hoc præcipuè psalmo
dicantur.

I. Doctrina domus, plenitudo libro-
rum ista.

1. Tim. 3. Quid autem sit domus, satis est mani-
festum: siquidem S. Paulus ad Timot. ait.
Ut scias, quomodo te oporteat conuertere
in domo Dei, quæ est Ecclesia Dei viuens.

In Eccle- quæ est columna, & firmamentum verita-
si sola tis. Huius domus doctrina, Scriptura sacra-
est vera, est, & Apostolorum traditiones: in qua
& plena bus plenitudo librorum continetur. Extra
doctrina. autem hanc domum nec doctrina est, nec
plenitudo librorum.

Non ha- Non habent hanc doctrinam, & plenitudinem Gentiles, qui
bent eam scripturas non agnoscunt: neque ipsi
Gentiles. Philosophi, quamuis multa subtilia, & celestia
quando sublimiora quædam, & celestia
attingere videantur, vt Plato, Trismegis-
tus, Plotinus, & ferè Platonici omnes.
tam veram doctrinam non habent, quæ
nec veram sapientiam, aut pietatem: quæ
siqua dicunt, non argento probata, sed
igne examinata, sed aliqua vera falsis
mista, quasi somniantes loquuntur. Et
Augustinus de his literis agens, vt cetera

Psal 11.

Conf. l. 7.

c. 20.

21.

taceantur, præcipua Scripturarum nostrarum capita eis deesse notat, de peccato hominis, de Christi redemptione, de chirographi captiuitatis nostræ euacuatione. Et subdit. Non habent illæ paginae vultum pietatis huius, lachrymas confessionis, sacrificium tuum, spiritum contribulatum, cor contritum, & humiliatum, populi salutem, Sponsam, ciuitatem, arrham Spiritus sancti, poculum pretij nostri. Nemo ibi cantat, Nōne Deo subiecta erit anima mea? Ab ipso enim salutare meum. *Psal. 61.*

Nemo ibi audit vocantem, Venite ad me omnes, qui laboratis: cetera omnia inania sunt. Vnde idem Sanctus ingemiscēs, quod in scripturis non sacris tempus cōtriuisset, pulcherrimè, atque piissimè Deo loquitur. Cum verba tua, per Scripturas tuas, suspenderent palmitem cordis mei, ne per inania raperetur turpis præda volatilibus. Non habent Iudæi: qui Scripturas proferunt, sed sine clauē, & spiritu Christi, doctrinam, quam proferunt, non intelligūt. *Non Iudæi.*

Non habent etiam, audeo dicere, nec ipsi, qui sacramentis initiati, & in adoptionem, atque honorem filiorum translati, corde non solum arido, sed occæcato, & duro non intelligunt vocem spiritus. Nemo quippe intelligit, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui est in ipso: ita & quæ Dei sūt, nemo intelligit, nisi Spiritus Dei. *Aliquo modo nec mali Christiani. 1 Cor. 2.*

Sic enim ait Apostolus: & idem sine hæsi- *Tit. 2. 1.*

tatione pronuntiat esse quosdam, qui confitentur se nosse Deum, factis autem negant: nec penetrant Scripturas, aut gustant de melle cæli melleas, & de lumine Dei luminosas. Quod S. August. de se, dum in errore versaretur, aperte fatetur.

Conf. l. 9.

9. c. 4.

*Doctrina
vera quid
doccat.*

De orat.

De m.

Hæc doctrina compendio docet quicquid ad Dei obedientiam, & pacem pertinet: & iter demonstrat, ut non per devia, & prærupta erremus in præceptis, sed plana, ac suavi ad eum via gradiamur. Quam paucis verbis egregie S. Cyprianus ita describit. Voluntas autem Dei est, quam Christus & docuit, & fecit, humilitas in conversatione, stabilitas in fide, veritas in verbis, in factis iustitia, in operibus misericordia, in moribus disciplina: iniuriam facere non nosse, & factam tolerare posse: cum fratribus pacem tenere, Deum toto corde diligere: amare in illo, quod pater est, timere quod Deus est: Christo nihil omnino præponere, quia nec nobis quicquam ille præposuit: caritati eius inseparabiliter adherere: Cruci eius fortiter, ac fidenter assistere. Quando de eius honore certamen est, exhibere in sermone constantiam, qua confitemur; in questione fiduciam, qua congregimur; in morte patientiam, qua coronamur. Hoc est coheredem Christi velle esse, hoc est præceptum Dei facere, hoc est voluntatem Patris adimplere. Dicitur autem hæc doctrina

na Plenitudo librorum, quia eminentius
 ac solidius ea complectitur, quæ ad pleni- *CUR VOCE-*
 tudinem pertinent. Nam cætera inania *tur pleni-*
 sunt, nec plenitudinem habent, nec satie- *tudo li-*
 tatem. *brorum.*

II. Et hæc vita.

In his enim verè vita nostra & alitur, & *vita quo-*
 consistit, cum Deus ipse vita sit animæ, qui *modo sit*
 per scripturas suas diuinitus inspiratas uti- *in sacris*
 lia docet, arguit, corripit, erudit in iustitia, *Scriptu-*
 vt perfectus sit homo Dei ad omne opus *ris.*
 bonum instructus. Et sanè si ira in indi- *2 Tim. 3.*
 gnatione Dei, & vita in voluntate, id est, *Psal. 29.*
 amore, & complacentia ipsius est, quomo-
 do potest Deus vel amare, qui per man-
 datorum negligentiam ab eo recedunt, vel
 complacere sibi in ijs summa ipse pulchri-
 tudo, & sanctitas, quos dissimiles sibi, &
 à mandatis suis conspexerit deuios? De
 hac vita egregiè D. Ambrosius in hoc ipso
 psal. sic ait. Hæc est animæ nostræ vitalis *Serm. 7.*
 substantia, qua alitur, & pascitur, & gu- *vers. 1.*
 bernatur: nec quicquam est aliud, quod
 viuere faciat rationabilem animam, quam
 alloquium Dei. Vide locum pulcherrimū,
 quem nos etiam supra totum posuimus. *In Psal.*
 Meritò ergo dictum est in hac alphabetica *ERIC. v. 3.*
 doctrina Ecclesiæ esse plenitudinem li-
 brorum, & vitam.

III. Bonum principium.

Hinc certè conijcere licet altitudinem *Spei Chri-*
 spei nostræ, ad quam, vt ait S. Leo, non *stianæ*
 quæta at- *quæta at-*
 titudo. *titudo.*

signiter, nec cum torpore currendum vobis est. Cum enim ipsa adoptio filiorum, gratiarum thesaurus, & perpetua Dei circa nos (vt loquitur Apostolus) effectio, & formatio sit, respectu tamen perfecte plenitudinis, quæ in alia vita, in fonte luminis, & feruore seruiatur caritatis, veluti quoddam principium est. Vnde B. Apostolus Iacobus etiam regeneratos non est ausus dicere perfectum quid fuisse in hac vita effectos, sed tantum, Vt simus (inquit) initium aliquod creaturæ eius. Vnde cum per Spiritum sanctum, & per scripturas eius die formamur (vt legit Nazianz.) & quotidie expolimur, adhuc sumus initium aliquod creaturæ eius, vt tandem in alia vita ipsa præsentem, & absorbentem nos Vita, quæ Deus est, perficiamur, & deificemur. Ad quam tamen perfectionis plenitudinem, vt notat Cassianus, nemo perueniet alias in futurum, nisi qui præmeditatus, & imbutus ea fuerit in præsentem, eamque adhuc in hoc seculo positus prælibauerit: Christi membrum pretiosissimum designatus, arthram compaginis illius, per quam corpori eius valeat copulari, in hac carne possederit: vnum duntaxat desiderans, vnum sitiens, ad vnum omnes non solum actus suos, verum etiam cogitationes semper intendens, vt illud, quod in futurum dicitur de beata conuersatione Sanctorum, iam subarrhatum teneat in præsentem; id est, vt sit ei

Iac 1.

*Psal 18
In sanctâ
Penec.*

*De mobi
lit anime.*

c. 6.

*Hæc vita
preparat
ad pleni
tudinem
futura.*

ei Deus omnia in omnibus. Sumus enim in hac vita partim Deo similes per virtutes, & dona Spiritus, partim dissimiles propter imperfectiones, & corpus, quod corrumpitur, & aggrauat animam. Tunc autem, cum facta fuerit de medio iniquitas, vt loquitur Bern. quæ eam, quæ ex parte est, dissimilitudinem facit, erit vnio spiritus, mutua visio, mutuaque dilectio. Si quidem veniente quod perfectum est, euacuabitur, quod ex parte est: eritque ad alterutrum casta, & consummata dilectio, agnitio plena, visio manifesta, coniunctio firma, societas indiuidua, similitudo perfecta. At dum in hac misera carne per fidem ambulamus, & non per speciem, talis perfectio haberi non potest. Quare idem Sanctus asserit sibi consolationi esse, quod magnus ille Paulus, vas electionis, dum negat se perfectum esse, sed sequi, si quomodo comprehendat, perfectum abnuens perfectum fatetur. Sed quomodo etiam in hac vita suam in nobis similitudinem Deus requirat, egregie S. Leo. Agnosce, inquit, o Christiane tuæ sapientiæ dignitatem, & quibus virtutum gradibus, ad quæ præmia voceris intellige. Misericordem te misericordia, iustum vult te esse iustitia vt in creatura sua Creator appareat: & in speculo cordis humani per lineas imitationis expressa Dei similitudo resplendeat.

*Sap. 9.
Seru. 82.
in Cant.*

1. Cor. 13.

*2. Cor. 5.
Phil. 3.*

*In illud.
Videns
Iesus turbas.*

IV. Manus disciplinae, siue cordis.

Disciplinam, & doctrinam idem esse nonnulli Doctores notant: dici verò doctrinam, prout proficiscitur à doctore, disciplinam verò, prout est in discipulo. Dictum erat supra de doctrina Ecclesiae, & plenitudine librorum; iam hanc doctrinam, ut fructuosa sit, necesse est in discipulo corde recipi, & inhærere. Non enim frustra

Psal. 118.

orat Psalmista, Bonitatem, & disciplinam, & scientiam doce me. Et quoniam hæc pars ethicæ multa continet scitu dignissima, orat ut diuina luce illa perspiciat. Verum, quia in parte præcipua morali, & mandatorum, siue legis disciplina parum prodest, imò magis obest scientia (scientiam enim voluntatem Domini, & non faciem

Luc. 12.

vapulabit multis) nisi ex affectu etiam quisque ad agendum procedat, additur, Manus disciplinae. Per manum quippe operum intelligi, vel virtutem operatiuam nemo est, qui ignoret. Monemur igitur, ut, quae ex sermonibus diuinis assequimur, operum impleamus. Nam Psalmista Deum dixisse manibus exquisiuisse: & Spōsa gloriatur non in inuentione tantum, sed in qualificatione Sponsi, cum surgeret, ut illi pulsante aperiret, manus suas stillasse myrrham, & digitos myrrhā probatissimā. Vides manibus, & digitos exercendos, si Deum querere volumus, id est, non solum operibus, quæ per manus significantur, sed etiam di-

Psal. 76.

Cant. 5.

igitis, & lora c
rendu
phus
solum
digitos
qui ma
vtatur.
subilit
dam ex
digitos
quisqu
super i
rigat su
dirigat
operis,
instātia
Quod e
tuo fac
ra assu
Add
non di
Nulla
de non
piunt:
inde d
operati
tudo,
plinæ
bono t
quæ in
& ponc

gitis, & articulis; qui subtiliora, & difficili-
 lora opera perficiunt, Deum esse exqui-
 rendum. Non enim frustra Psalmogra- *Psal. 143.*
 phus Deo gratias agit, quod docuerit, non
 solum manus suas ad praelium, verum &
 digitos ad bellum: cum tamen nemo sit,
 qui manibus praelietur, quin digitis etiam
 utatur. Sed nostra necessitas innuitur, &
 subtilitas diuinæ operationis exponitur,
 dum exponitur non solum manus, sed etiã
 digitos à Deo mouendos: vt perat vnus-
 quisque vt sit splendor Domini Dei nostri *Psal. 89.*
 super ipsum, & opera manuum suarum di-
 rigat super eum, & opus manuum suarum
 dirigat. Hæc enim repetitio operum, &
 operis, & directio tam necessaria, orationis
 instãtiam signat, qua id petere debeamus.
 Quod quiuis in spiritu ambulanti perpe-
 tuo faciendum est, si stare, & ad sublimio-
 ra assurgere seridò concupiscit.

Addit D. Hieron. Siue cordis, quod *Ex corde*
 non difficile cum prioribus connectitur. *bonum*
 Nulla est enim disciplinæ manus, si ex cor- *opus ma-*
 de non prodeat. Inde enim desideria inci- *nare de-*
 piunt: inde vigor animi cedere nescius: *bet.*
 inde denique & manuum, & digitorum
 operatio. Hic meditare quæ cordis recti-
 tudo, quæ munditia esse debeat, vt disci-
 plinæ manus fortiter exerantur. Nam de *Matt. 12*
 bono thesauro cordis bona perfruuntur: &
 quæ inde non exeunt, cordium scrutatori,
 & ponderatori spirituum accepta esse non
 possunt.

possunt.

V. Ex ipsis sempiternum adiutorium.

Adiutorium Dei perpetuo necessarium.

Quam congruè post manus disciplinæ, vel cordis, sempiternum adiutorium inde promittitur? Nulla est enim vel scientia Scripturarum, vel vita, vel sanctitas, quam in bono principio intelleximus, vel manus disciplinæ, siue cordis sine Dei adiutorio. Addit autem, sempiternum, quia illo perpetuò indigemus: & quia Deus non patitur eo nos vel ad horam desereri. Propter hoc Sancti quique vtrumque agnoscetes perpetuò clamant: Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me festina. Nam se quidem, qui Deo tenente stare sciunt, eo manum retrahente, intelligunt stare non posse. Verbo Domini (inquit S. Bernardus) cæli firmati sunt: & terra stabit sine verbo? O si scires, quam parum est, quod habes; & illud parum quam citò amitteres, nisi seruare sis, qui dedit? Et S. August. O si cognoscant se homines homines, & qui gloriantur, in Domino gloriantur. Et alibi. Respiro (inquit) in te paululum, cum effando super me animam meam in voce exultationis, & confessionis, soni festiuitatem celebrantis: & adhuc tristis est, quia relabatur, & fit abyssus; vel potius sentit adhuc se esse abyssum. Et alibi: Bonum illi est hæere tibi semper (loquitur autem de spiritu humano) ne quod adeptus est con-

Psal. 69.

Ser. 85. in
Cant.

Psal. 32.

Conf. l. 9.
c. vlt.

1. Cor. 1.

Conf. l. 13.
t. 2.

lib. 13. c.
14.

uerfi
labar
Hæc
quæ
gnita
pollie
confe
ræ hu
suauit
dicitu
ibi cur
gna n
ad He
Iosue,
inquin
cet, qu
sperar
quit) p
locuti
tes exi
Dicat
tempe
tum ce
rum?
re vide
prijs v
runt?
& in se
erat p
heri, i
poribu
vsque

uerfione, auerfione lumen amittat: & relabatur in vitā tenebrosam abyſſo ſimilē.

Hæc de neceſſitate adiutorij ſempiterni, quæ noſtra eſt. Si verò cogitemus benignitatem Dei ſempiternum adiutoriū vel pollicentis, vel exhibētis, magna nobis eſt conſolationis oecaſio. Plenæ ſunt Scripturæ huiuſmodi promiſſionibus, ſed illud ſuauiſſimū, quod de templo Salomonico dicitur. Erunt oculi mei, & cor meum

ibi cunctis diebus. *Quin & Apoſtolus magna nos fiducia diuini adiutorij replet, cū ad Hebræos ſcribens, quod dictum fuerat.*

Ioſue, transfert ad nos. Non te deſeram, inquit, neque derelinquam. Vbi nos docet, quæ promiſſa ſunt Patribus, fidenter ſperare. Et paulò poſt, Mementote (inquit) præpoſitorum veſtrorum, qui vobis locuti ſunt Verbū Dei, quorum intuentes exitum cōuerſationis, imitamini fidē.

Dicat quis præ puſillanimitate ſpiritus, & tempeſtate, quomodo poſſum imitari exitum cōuerſationis tam eminentium viro- rum? quomodo ſectari fidem? Reſponde- re videtur Apoſtolus. Numquid illi proprijs viribus, aut propria poteſtate ea fecerunt? Ieſus Chriſtus heri, & hodie ipſe & in ſæcula. Idem ipſe, qui donauit eis, & erat præteritis temporibus, hoc eſt enim heri, idem & hodie, id eſt, præſentibus temporibus eſt, ipſe & in ſæcula, id eſt, futuris uſque ad conſumationē ſæculi. Non enim,

Benignitas Dei in promittendo, & exhibendo adiutorio.

3. Reg. 9.

Hebr. 13.

Ioſue 1.

Pſal. 54.

Hebr. 13.

Hebr. 4.

vt ait S. Bernardus: in eo aut thesauri gratiæ defecerunt, aut volūtas immutata est. Adeamus igitur eum fiducia ad thronum gratiæ, vt misericordiam consequamur, & gratiā inueniamus in auxilio opportuno.

VI. Fons, siue oculus oris iustitiæ.

Quomo-
do Scri-
pturaocu-
lus oris
ad loquē-
dum.

Vtrumque significat vox, Ain, fontem, & oculum: & vtraque significatio egregiè quadrat proposito. Videamus prius de oculo. Dicitur ergo Scriptura diuina, siue Psalmus iste, qui illuminationē doctrinæ practicæ continet, oculus oris iustitiæ: vox autem hebræa, Phe, significat tam os, quod loquimur, quam totam faciem, sicut & apud Latinos. Si ergo accipiamus in prima significatione, videtur mihi sensus esse. Non posse aliquem de iustitia, & mādatis Dei rectè loqui, nisi habeat interiorē oculum, qui lumine diuinæ sapiētiae collustretur: nec tractandas esse exhortationes spirituales, aut Scripturarum intelligentiam, nisi oculus iste mādatus sit: id est, vis nostra intellectiua superno lumine irradietur. Frustra igitur quæri intelligentiā psalmi huius sine diuino magisterio. Si

Quomo-
do oculus
oris id est
faciei.

autem accipiamus os pro facie, intelligimus faciem iusti, vel hominem ipsum iustum in omnibus actibus regulam, directionem, & quasi oculum diuinam scientiam habere debere. Quod videri potest eadem phrasi dictum, qua dictum est Dauidem in intellectibus manuum deduxisse

Psal. 77.

populum.

IN PSAL. CXVIII. 2. 7

populum. Neque enim manus intellectu
barent, sed inde colligimus, nihil illu in
gubernatione populi fecisse, aut tentasse,
quod non diuino lumine prauio aggredere-
retur. Quod egregie S. Ignatius Martyr
expres. it, dum ait perpendiculum nostra-
rum actionum debere esse Spiritum san-
ctum.

*Epist. 12.
que est
ad Ephes.*

Si vero intelligamus fontem oris iusti-
tie, & hoc vtilissimam nobis doctrinam
subministrat, ac si dicat, os, quod iustitiam
loquitur, vel Dei iustificationes, precepta,
iudicia, & multa huiusmodi, quae varijs
nominibus hoc psalmo nominantur, &
idem sunt, non posse recte ea proferre, nisi
a Deo accipiat: tanquam dicat, Nemo
potest aquam in plateas diuidere, vt ait
Sapiens, nisi eam de fonte deriuat. Hanc
vero aquam tantum abest, vt quis deriuare
possit, vt ne oculum quidem habere
credendus sit, quo fontem aspiciat, si non
sit vir iustitiae. Vbi autem sit huiusmodi
fons, egregie docet Ecclesiasticus, dum ait.

*Quomo-
do Scri-
ptura fons
oris iusti-
tiae.*

Prou. 5.

Fons Sapientiae Verbum Dei in excelsis,
& ingressus illius mandata aeterna. Ingres-
sus autem illius dupliciter accipi potest,
passiue quodammodo, & actiue. Si acci-
piamus passiue, quomodo dicimus in-
gressum domus, hoc modo intelligimus,
nemini patere aditum ad fontem sapien-
tiae, qui est in excelsis, nisi per mandata
aeterna. Dicuntur autem aeterna, vel quia

*c. 5.
Anima p
mandata
ingredi-
tur ad sa-
pientiam.*

firma

Mandata firma sunt, & stabilia, vt puta, casta, argen-
 quare a- tum igne examinatum: vel quia obserua-
 terna di- tores suos ad aeternam vitam perducunt.
 cantur. De quibus idem Sapiens ait, Si volueris
 P^{sal.} 11. mandata seruare, conseruabunt te, & in
 Eccl. c. 15. perpetuum fidem placitam facere. Quod

est dicere, si volueris mandata seruare, &
 fidelitatem, quam Deo debes, perpetuo
 exhibere eo modo, quo illi placitum est,
 vel iuxta beneplacitum illius (nam id si-
 gnificat vox græca, *ἰνδονία*) conseruaberis,
 & in hac vita per gratiam, ac Dei pro-
 tectionem, & in alia per perfectissimam
 securitatem. Vel fidem placitam facere, est
 ex fide viuere, nempe quam Caritas for-
 met, quod iusto tribuit Apostolus. Sola
 enim fides, si absit obseruantia mandato-
 rum, ad fontem, qui in cælis est, vbi San-
 cti & potantur, & inebriantur, perducere
 non potest. Quod eleganti similitudine,
 ex auibis petita expressit S. Chrysostomus
 cum ait aliam vnã esse fidem, nec volari
 posse, nisi altera, quæ est caritas, & obser-
 uantia mandatorum adsit.

Et per mā- Non aberrarit autem, si quis actiue ac-
 data in- cipiat ingressum fontis, quo significatur
 greditur Christum Dominum ad eam animam
 sapientia venire, in eaque sibi facere mansionem,
 in animã. quæ accepto ab ipso spiritu iustitia, operi-
 bus insudat, & mandatis perficiendis per-
 uigili cura laborat. Recte ergo hæc sen-
 tentia fructum psalmi nostri indicat, dicitur
 fontis

fontis & oculi, & oris iustitiæ meminit. *Sap. 6. 7.*
Neminem enim diligit Deus, vt Scriptura
ait, nisi eum, qui cum Sapientia inhabitat. *Isai. 33.*
Ad quam tamen, vt indicat Isaias, non
peruenitur, nisi à timore Domini inci-
piatur.

VII. Vocatio capitis.

Magna nobis breuibus his verbis con- **Christus**
solatio, magnum fiducia præstatur robur. **est caput.**
Nam & capitis, & vocationis fit mentio.
considerandum quis caput sit, qualis vo-
catio. Caput certè Ecclesiæ Christum Do-
minum esse nemo Christianorum igno- **Cap. 1.**
rat. & B. Paulus ad Ephesios, cum dixit
set illum à Patre, ad cuius dexteram con-
stitutus est, supra omnem Principatum, &
Potestatem, & Virtutem, & Dominatio-
nem, & omne nomen, quod nominatur
non solum in hoc seculo, sed etiam in fu-
turo, sublimatum fuisse, subdit, Et omnia
subiecit sub pedibus eius, & ipsum dedit
caput supra omnem Ecclesiam. Vbi in
græco significantius: dedit caput supra
omnia Ecclesiæ. Ac si dicat, Supra om- **Bona im-**
nia beneficia, & super omnem gloriam est **mensa ex**
habere caput Christum, & Ecclesiam esse **Christo**
corpus ipsius, & plenitudinem eius: qui **capite.**
omnia in omnibus adimpletur, vel adim-
plet. Nam Græca vox vtrumque sonare
potest. Præcellsum caput Christus, quod
& ex vera humanitate membris congruat,
& eadem ex vera diuinitatis maiestate ad
subli-

sublimitatem participandæ Deitatis extol-
 lat. Bonum caput Christus, quod vitales
 iufluxus in membra influat. Bonum caput
 quod suo illa spiritu vegetet, moueat, &
 sensim instruat, decoretque. Bonum ca-
 put, quod pro corpore sanguinem sudit.
 Magnus thesaurus Christi sanguis, diues
 ad pretium, efficax ad medicinam. Bonum
 caput Christus, qui vt membra sibi artius
 agglutinaret, corpus, & sanguinem, in ci-
 bum, & potum dedit. Hinc illæ diuinæ
 voces. Et ego claritatem, quam dedisti
 mihi dedi eis: haud dubium, quin per Sa-
 cramentum communicatæ carnis, vt S. Hi-
 larius interpretatur. Nam hoc modo glo-
 riam, & diuinitatē suam nobis imperit.
 Hinc aliæ illæ sublimissimæ, & suauissimæ
 voces, quas ad Patrem discessurus in se-
 mone post cœnam protulit. Pro eis ego
 sanctifico me ipsum, vt sint & ipsi sanctifi-
 cati in veritate. Et illæ, Ego in eis, & tu
 in me, vt sint consummati in vnum. Quid
 est enim esse in eis, nisi caput in membris.
 Qua participatione fit, vt cum Pater sit in
 eo, sit & in nobis: neque Spiritus sanctus
 desit, qui cum Patre, & Filio vna substantia,
 vna diuinitas est. Denique bonum ca-
 put Christus, qui ait, Volo, vt vbi ego sum
 & illi sint mecum. Non enim possunt me-
 bra à capite seiungi, ac proinde quo pra-
 cepsit gloria capitis, eo spes vocatur & co-
 poris. Cum virtute suæ minoritatis, qua

minor:
 Angeli
 pore fa-
 tem no-
 di, ascen-
 tate glo-
 ciunt, il-
 lentur.
 finus. C
 quid sen-
 ergo se l
 nos se c
 non ere
 sus feci
 cit? mor-
 vt viuas
 mortu
 viuat m
 pite glo-
 Vide
 simus. C
 vocatio
 immacul
 lus Petri
 (id est, q
 ter? qu
 in nobis
 & pietat
 eius, qu
 virtute
 ria, & v
 & preti

minoratus est ab Angelis, æquales nos Angelis, vt afferit S. Gregorius, suo tempore factur⁹ sit, qui moriēdo docuit mortem non metui, resurgendo de vita confidī, ascendendo de cælestis patriæ hæreditate gloriari: vt quo caput præisse conspiciunt, illuc se subsequi & membra gratulentur. Hæc D. Gregorius. Et S. Augustinus. *in Ps. 148.* Qui donauit impijs mortem suam, quid seruat iustis, nisi vitam suam? Erigat ergo se humana fragilitas, non desperet, non se collidat, non se auertat, non dicat, non ero. Et subdit. Plus est, quod Christus fecit, quam quod promissit. Quid fecit? mortuus est pro te. Quid promissit? vt viuas cum illo. Incredibilius est, quod mortuus est æternus, quam vt in æternum viuat mortalis. Vides ergo cuiusmodi capite gloriemur.

Videamus iam quali vocatione vocati simus. Qui vocauit nos, inquit Apostolus, vocatione sua sancta, vt essemus sancti, & immaculati in conspectu eius. Et Apostolus Petrus quasi exclamans, Quomodo (id est, quam admirabiliter? quam affluenter? quam supra intellectum?) omnia in nobis diuinæ virtutis suæ, quæ ad vitã, & pietatem donata sunt per cognitionem eius, qui vocauit nos, propria gloria, & virtute (cernis vocationem propria gloria, & virtute factam) per quem maxima, & pretiosa nobis promissa donauit, vt per hæc

Quam excellens vocatio Christianorum. 2. Tim. 1. Petr. 1.

Cap. 1.

hæc efficiamini diuinæ confortes naturæ. Quod ipsum agnoscere tam necessarium est, tamque salutare, vt Apostolus Paulus perpetuam memoriam faceret, quem admodum scribit ad Ephesios. Vt Deus, inquit, det vobis Spiritum sapientiæ, & reuelationis, in agnitione eius, illuminatos oculos cordis vestri, vt sciatis, quæ sit vocatio eius, & quæ diuitiæ gloriæ hereditatis eius in Sancti, & quæ sit supereminens magnitudo eius in nos, qui credimus.

Vocatio
nō suppo-
nit bona,
sed facit.

Rom. 4.

Ps. 148.

Rom. 9.

Sed id summopere perpendendum est, quod Dei vocatio nō presupponit in nobis bona, sed facit, vnde dictū est ab Apostolo, Qui vocat ea, quæ non sūt, tanquam ea quæ sunt: quod scilicet vocando fecit, vt essent, quæ antea nihil erāt. Quod si de cælis, terra, luminaribus, frugibus, arboribus, piscibus, animantibus, & hominibus, quæ omnino nulla erant: scriptū est. Dixit, & facta sūt, & verum est idē facta, quia dixit quanto sublimiūs in rebus, quæ naturam superant, quæ gratiæ, adoptionis, bonorum operum promissionum, sublimatum, & æternitatis, id sentiendum est? vt cum Apostolo dicamus, Non ex operibus, sed ex vocante. Recognosce, quæ alibi attulimus ex S. Bernardo, dum tractat quid sit in cordib⁹ nostris, quid in corde Dei. Hoc igitur mihi suggerit, & sapit, quod dicitur vocatio capitis. Hæc autem non solum

lum per internas inspirationes, sed etiam *Rom. 10.*
per auditum fidei, quod sine predicante
non fit; & per scripturarum sacrarum lu-
men Vocatio efficit, præcipuè verò dum
mandata seruare docet, quæ via est incor-
ruptionis, & immortalitatis. Quæ præci-
pue doctrina in hoc psalmo, tanquam in
morali parte continetur, dum per viam
mandatorum, & legis custodiam nobis
currendum intelligimus, vt ad vitam in-
gredi valeamus.

VIII. Dentium signa.

Hæ duæ voces, quæ separatim poni pos- *Dens ali-*
sunt, quod facit Euseb. *Dentes*, & *signa*, *quâdo e-*
aliud innunt: aliud verò si coniunctim *bur.*
ponantur, vt fecit S. Hieronymus, *Den-*
tium signa. *Dens* aliquando in Scripturis
Ebur significat: fortè propter excellen-
tiam, & magnitudinem dentis Elephantis,
vnde *Ebur* est. Atque ita si *dēs* accipiatur,
philosophari possumus, tum propter can-
dorem, tum etiam propter soliditatem
Eboris, & frigiditatem, puritatem corpo-
ris, & animæ significari: quæ per Scriptu-
ras sacras maximè comparatur, præsertim
secundum moralem doctrinam. Et illud
S. Hieronymi peruulgatum est. *Ama stu-*
dia Scripturarum, & carnis vitia non ama-
bis.

Quomodo autem intelligimus quid sit *Thau si-*
Thau, vel *signum*, nisi fortè ex Ezechie- *gnū Cru-*
le, cui à Domino dicitur, *Signa Thau su-*
cis.
per

Ezech. 9. per frontes lugentium, & gemētū? quod Patribus consentientibus signum Crucis significat, figura etiam apud veteres Hebræos non dissimili. Et confirmatur etiam *Cap. 7.* Apocalypsi, ubi B. Ioannes vidit ad custodiam, & perfectionē multa millia hominum signari: haud dubium, quin signum Dei viui, quod Crucem accipimus, præsertim cum figura præcesserit, qua domus quæ sanguine agni linitæ erāt in supereminaribus, & in postibus, id est, in superioribus potentijs, intellectu, scilicet, & voluntate; & inferioribus, quæ sunt ceteræ animæ potentia, Aegyptijs percussis, & morientibus, liberae fuerunt ab externatore.

Quod si coniungamus, ut S. Hieronymus, dicamusq; dentium signa: neque hoc à proposito discrepat. Sunt enim dentes, ut notat B. Dionysius, quibus cibos mandimus, & sapor, atque nutriendis corporibus aptos reddimus, id est, vis ipsa spiritualis discretiva, molitrix, seu masticatoria (ut ita dicamus) spiritualium sensuum, quæ à Scripturis sapidissimè eliciuntur. Sunt item, per quos nobis cibos incorporamus, & Petro dictum est, Surge Petre, occide & manduca: ut quæ antea belluæ erant, & ad esum non solum inepta, sed maxime noxia, felici cōminutione, & masticatione per doctrinam fidei, & morum, in corpus Ecclesiæ traiceret. Quanquam non

Mat. 10.

mihî ineptè colligere videretur, qui diceret dentium signa esse, cum quis fortiores cibos mandere potest: iuxta quod Apostolus ad Hæbreos quosdam reprehendit, qui semper lacte non etiam solidiori cibo nutriti volebant. At (inquit Apostolus) omnis, qui lactis est particeps, expertus est sermonis iustitiæ. & item, Facti estis, quibus lacte opus sit, non solido cibo. Perfectorum enim est solidus cibus, & eorum, qui exercitatos habent sensus ad discretionem boni, & mali. Quare hoc sensu idem erit dicere, Signa dentium, vel signum dentium, ac si diceremus, hominẽ iam perfectum, & in Scripturis exercitatũ, hoc signo ostendere, se dentes habere spirituales, si possit sublimiores sensus in Scripturis assequi; quod ipse psalmus noster, & per se, mores reformando, præstat, & dum puritate animi maiore ad excelsiora perducit. Nam (vt ait S. Dionysius) vt inter amicos etiã

Hebr. 5o

usu venire solet, quo magis fuerit quis amicus, confidentiũs, & multipliciũs illi secreta nostra communicamus.

* * *

LAUS DEO, ET B. V.

ME-